

Па выніках VII Рэспубліканскага фестывалю фальклорнага мастацтва «Берагіня» ў прэс-цэнтры Дома прэсы з ініцыятывы рэдакцыі газеты «Літаратура і мастацтва» быў арганізаваны круглы стол «Фестываль «Берагіня» ў кантэксце нацыянальнай культуры і этнавыхавання».

У мерапрыемстве прынялі ўдзел намеснік міністра культуры Тадэвуш Стружэцкі, старшыня Нацыянальнай камісіі Рэспублікі Беларусь па справах ЮНЕСКА Уладзімір Шчасны, старшыня Беларускага фонду культуры Уладзімір Гілеп, навуковы і мастацкі кіраўнік фестывалю Мікола Козенка, члены экспертнага савета фестывалю, дырэктар Пратасавіцкай дзіцячай школы мастацтваў Асіповіцкага раёна Наталля Еўдакімовіч, прадстаўнікі прэсы.

Удзельнікі сустрэчы актыўна шукалі шляхі, у накірунку якіх неабходна крочыць, каб «жылі заўсёды з роднай моваю у родным краі» (Янка Купала). Размова атрымалася вельмі змястоўная і эмацыйная. Прадметам увагі суразмоўцаў стала вельмі шырокае кола пытанняў – ад тэхнічных момантаў арганізацыі да сусветных праблемаў захавання традыцыйнай культуры.

Акрамя вызначаных пад час папярэдніх круглых сталоў і абмеркаванняў недахопаў і праблемаў, пра якія пісала «КГ» у рэпартажах (ігнараванне карэннай культуры беларусаў і адзінага ў краіне сапраўднага фестывалю фальклорнага мастацтва шырокімі коламі СМІ, адсутнасць сістэмы пачатковага этнакультурнага выхавання і адасобленасць ад гэтых пытанняў мінадукацыі, небяспека тэатралізацыі народнага мастацтва), і выказа-

праведзеныя запланаваныя: турніры салістаў на Барысаўшчыне, танцавальных параў побытавага танца на Піншчыне і Драгічыншчыне, рэспубліканскі конкурс выканальнікаў народнай прозы, навукова-практычная канферэнцыя «Традыцыйная культура і дзеці: праблемы этнавыхавання».

Праігнараваны фестываль дзяржаўнай установы адукацыі «Інстытут культуры Беларусі», рэктар якой Іван Крук павінен быў удзельнічаць у працы аргкамітэта па падрыхтоўцы «Берагіні-2012». 5 гадоў чакае публікацыі ў гэтай установе падрыхтаваны кафедрой этналогіі і фальклору БДУ культуры і мастацтваў «Купальскі спеўнік», які планавалася выкарыстоўваць пад час правядзення «Рудабельскага Купалля».

Уладзімір Шчасны растлумачыў сутнасць канвенцыі ЮНЕСКА аб ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны. Разуменне патрабаванняў канвенцыі большай часткай нашых спецыялістаў было

адзіная копія захоўваецца ў Літаратурным музеі М. Багдановіча і спектаклі на святы ладзяць яго супрацоўнікі. Адзіны беларускі аб'ект у сусветным рэестры нематэрыяльнай культурнай спадчыны – сямейна-жыццёвая «Цары», які ледзьледзь пашчасціла захаваць. Вынікам звароту ў ЮНЕСКА Міністэрства замежных справаў Беларусі па фінансавую дапамогу стала выдаткаванне 130 тысяч долараў на стварэнне інвентару рэальнай традыцыйнай культуры. Праца ўжо ідзе. Каб гэты інвентар не стаў чарговым архівам, трэба

наўжыткавага мастацтва кічу. Густ матэрыяльнай культуры губляецца хутчэй, чым у выканальніцкім мастацтве. Сярод яго прапановаў – узмацненне сайта «Берагіні», каб ён стаў рупарам берагінскага руху, прыцягненне мінспорту і турызму да арганізацыі этнаагра-фольк-турыстычных паездак у г.п. Акцябрскі на фестываль «Берагіня», увядзенне этнагадзіны ў дзіцячых садках.

Старшыня Беларускага фонду культуры Уладзімір Гілеп адзначыў ролю традыцыйнай культуры як фунда-

з вялікай увагай і спадзяваннямі на падтрымку сваіх прапаноў удзельнікі абмеркаванняў выслухалі каментар і адказы на пытанні намесніка міністра культуры Тадэвуша Стружэцкага, які адзначыў, што стаўленне да традыцыйнай культуры залежыць як ад палітыкі дзяржавы, так і ад усяго грамадства. Вялікую ролю ў справе адраджэння карэннай культуры выконваюць канкрэтныя людзі. Ёсць кропкі ініцыявання гэтага працэсу ў асобах Міколы Козенкі, Сяргея Выскваркі, Васіля Каткаўца, Святланы Беразоўскай і іншых, якія заўсёды будуць крочыць наперад. Не толькі ад Мінкультуры і навучальных устаноў залежыць падрыхтоўка спецыялістаў па этнафоназнаўстве, але і ад запатрабаванасці спецыялістаў (напрыклад, сёння на 6 месцаў на народныя духавыя інструменты – 1 заява). Праблема захавання традыцыйнай культуры не толькі нашая, але і сусветная праблема. Рэалізацыя прапановы па распрацоўцы міжведамаснай дзяржаўнай праграмы сёння немагчымая. Патрэбны час. Толькі ад ідзі да яе распрацоўкі праходзіць 1,5 – 2 гады. Цяпер неабходна засяродзіць увагу на тым, што можна вырашыць сёння. Ідэяў дастаткова. Патрэбныя канкрэтныя дзеянні па іх паэтапнай рэалізацыі. Для гэтага трэба шукаць і ствараць каманды па іх прасоўванні.

Абдумаўшы вынікі чарговых прапаноў, нека засумавала ад відэавочнай безнадзейнасці становішча. Суразмоўцы аднадушна пераконвалі адно аднаго ў тым, у чым і так былі перакананыя. Не дадаў аптымізму і адказ Мінкультуры на зварот «берагінцаў» (ад 25.07.2012), у якім абгрунтаваная адмова па стварэнні сектара па працы з традыцыйнай культуры і фальклорам у структуры ўпраўлення ўстановаў культуры і народнай творчасці Мінкультуры.

Дык што рабіць, каб сёмы фестываль «Берагіня» не стаў апошнім у берагінскім руху? Працаваць, разлічваць толькі на свае сілы. На сваім месцы ў межах сваёй кампетэнцыі і магчымасцяў. Як прапанаваў Тадэвуш Стружэцкі – не замахвацца на недаступнае, а рабіць пасільныя крокі наперад. І чым больш будзе такіх аднадушцаў, тым хутчэй пратаптаня імі спежачкі ператворацца ў шырокі шлях Нацыянальнага Адраджэння карэннай Беларускай Культуры.

«Берагіня 2012»

В. Калацэй

мента патрыятычнага выхавання моладзі. Прафесар кафедры этналогіі і фальклору БДУ культуры і мастацтваў, кандыдат філалагічных навук Аляксей Рагуля выказаў занепакоенасць лёсам беларускага этнасу як суб'екта культуры. Найважнейшай нематэрыяльнай каштоўнасцю з'яўляецца мова этнасу – універсальная акумуляцыя культурнага працэсу за ўсю гісторыю чалавечтва і культурогенезу. Мова – апрадка душы: прапала мова – няма этнасу. Таму ён упэўнены, што «Берагіня» павінна стаць фестывалем моўных зносінаў, дзе разам з фальклорнай харэаграфіяй, песнямі і роднай моваю ўцэнтры ўвагі будуць дэкламацыя, школьны тэатр і іншыя віды вербальнай творчасці. Абавязкова і арганізацыя пад час фестывалю навукова-практычнай канферэнцыі па выніках разгляду пытанняў школьнай фальклорнай адукацыі.

P.S. Пачынайся артыкул словам Янкі Купалы, а напрыканцы класік непасрэдна далучыўся да «Берагіні».

«КГ» шчыра віншуе ўсіх «берагінцаў» са знакавай падзеяй: «Берагіня-2012» музеіфікаваная! У Дзяржаўным літаратурным музеі Янкі Купалы ў абноўленай музейнай экспазіцыі сапраўдным аўтэнтычным дадаткам экскурсійнай праграмы першай залы стала 5-гадзінная дэманстрацыя ў 3D-фармаце запісу рэгіянальнага свята «Рудабельскае Купалле», зробленага сёлета ў Акцябрскім. Ёсць нагода завітаць у музей і паглядзець інтэрактыўную экспазіцыю.

Спецкар. «КГ»
Фота Наталі КУПРЭВІЧ

Т. Стружэцкі і М. Козенка

ных прапаноў (шукаць нездзяржаўныя крыніцы фінансавання, прасоўваць «Берагіню» за межы краіны, надаць праекту статус міжведамаснай дзяржаўнай праграмы, стварыць пры Інстытуце культуры Беларусі аддзел этнакультурнага выхавання і этнамастацкай адукацыі, увесці фальклор у навучальны працэс на ўсіх узроўнях, даслаць мінкультуры зварот с прапановамі), былі ўзнятыя і іншыя, у тым ліку тыя, што выходзяць за межы кампетэнцыі суразмоўцаў.

Мікола Козенка спыніўся на арганізацыйных, фінансавых, метадычных цяжкасцях, што ўзніклі ў час падрыхтоўкі і правядзення сёлета фестывалю. Менавіта таму не былі

зведзенае да архівацыі (стварэння спісаў, каталогаў, энцыклапедыяў і г.д.) у той час, як сапраўдным захаваннем элемента традыцыйнай культуры лічыцца тое, калі ён існуе ў паўсядзённым жыцці ў адным месцы на працягу некалькіх пакаленняў. Нягледзячы на агульнапрынятыя меркаванні (ў тым ліку і ў Еўропе) аб захаванасці беларускага фальклору нашая нематэрыяльная спадчына знікае літаральна на вачах. Напрыклад, страчаная традыцыя батлейкі, якая яшчэ існавала ў пачатку 1950-х гадоў у Міры. Адзіная аўтэнтычная батлейка знаходзіцца... ў музеі этнаграфіі ў Санкт-Пецярбургу. І мала хто ведае, дадам, што яе

маральна і матэрыяльна падтрымаць носьбітаў традыцыйнай культуры. Па-першае – вылучыць іх сярод самадзейных артыстаў, стварыць сайт з іх адрасамі, прызначыць стыпендыі, выдаваць сертыфікаты, нагрудныя знакі носьбітаў, каб унукі ведалі, што іх родныя выконваюць адказную дзяржаўную справу. Трэба мяняць методыку падрыхтоўкі выкладчыцкіх кадраў, каб яны не вучылі мясцовых жыхароў таму, чаму іх саміх вучылі, а вучыліся ў іх і падтрымлівалі традыцыі носьбітаў.

Вядучы круглага стала, старшыня экспертнага савета фестывалю, загадчык кафедры этналогіі і фальклору БДУ культуры і мастацтваў Вячаслаў Калацэй засяродзіў увагу на тым, што трэба змяніць стаўленне да традыцыйнай культуры, бо гэта іншая форма мастацтва, і падыходзіць да яе з акадэмічных пазіцыяў зусім няправільна.

Балетмайстар-пастаноўшчык Дзяржаўнага заслужанага харэаграфічнага ансамбля «Харошкі», кіраўнік групы экспертаў па харэаграфіі Мікалай Дудчанка бачыць задачу прафесійных харэографоў у расшыфроўцы і аднаўленні элементаў аўтэнтычнага выканання і лічыць неабходным стварэнне нацыянальнага фонду звестак па этналогіі і фальклору. На яго думку, у краіне павінна праводзіцца дзяржаўная палітыка падтрымкі традыцыйнай культуры – пачынаць з дзіцячых садкоў, дзе трэба ўводзіць беларускую мову. Неабходна наладзіць шырокую прапаганду нацыянальных традыцыяў, каб зменшыць наступствы каласальнай інтэрвенцыі прафесійнай танцавальнай культуры, танцаў, не ўласцівых нашаму народу (ўсходні танец жывата і інш.).

Дацэнт кафедры касцюма і тэкстылю Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, кіраўнік групы экспертаў па дэкаратыўна-ўжытковым мастацтве Юрый Піскун канстатаваў прысутнасць ў сучасных вырабах народнага дэкаратыў-